

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej žalobkyne **Rozvojový Fond pre malé a stredné podnikanie, a.s.**, so sídlom v Bratislave, Košická č. 58, IČO: 35 808 802, zastúpenej JUDr. Jánom Vrbom, advokátom so sídlom v Humennom, Námestie slobody č. 2, proti žalovaným **1/ ASTEC s.r.o.**, so sídlom v S., Palenčiarska č. 1828/58, IČO: 36 469 050, zastúpenej JUDr. Bartolomejom Kaščákom, advokátom so sídlom vo Vranove nad Topľou, ul. M.R. Štefánika č. 171, **2/ OTP Banka Slovensko, a.s.**, so sídlom v Bratislave, Štúrova č. 5, IČO: 31 318 916 a **3/ B. S.N.**, zastúpenej JUDr. Ondrejom Kellerom, advokátom so sídlom v Humennom, Námestie slobody č. 2, **o určenie neexistencie záložného práva a o vzájomnom návrhu žalovanej 1/ na určenie neplatnosti zmluvy o zabezpečovacom prevode vlastníckeho práva**, vedenej na Okresnom súde Humenné pod sp.zn. 18 C 230/2010, o dovolaní žalovanej 1/ proti uzneseniu Krajského súdu v Prešove z 22. septembra 2011 sp.zn. 6 Co 117/2011 takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesenie Krajského súdu v Prešove z 22. septembra 2011 sp.zn. 6 Co 117/2011 **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Humenné (ďalej len „súd prvého stupňa“ alebo „prvostupňový súd“) uznesením zo 17. mája 2011 č.k. 18 C 230/2010-49 nevyhovel návrhu žalobkyne na zmenu účastníka konania na jej strane. V odôvodnení uznesenia uviedol, že návrhu žalobkyne na zmenu jej účasti v konaní tak, aby z dôvodu uzavretia zmluvy o postúpení pohľadávky na jej miesto vstúpila obchodná spoločnosť Hirjak servis s.r.o., nebolo možné vyhovieť, pretože označená zmluva nie je takou právnou skutočnosťou, s ktorou by bol spojený prechod práv alebo povinností uplatňovaných v prebiehajúcom konaní. Zmluvou

o postúpení pohľadávky bola totiž na obchodnú spoločnosť Hirjak servis s.r.o. postúpená peňažná pohľadávka žalobkyne (spolu s jej zabezpečením) voči žalovanej 1/, ktorá však nie je predmetom konania a z dôvodu zastavenia konania pre čiastočné späťvzatie žaloby predmetom konania nie je ani učenie vlastníckeho práva žalobkyne.

Krajský súd v Prešove (ďalej aj len „odvolací súd“) na odvolanie žalobkyne uznesením z 22. septembra 2011 sp.zn. 6 Co 117/2011 uznesenie súdu prvého stupňa zmenil tak, že návrhu žalobkyne na zmenu jej účasti v konaní vstupom obchodnej spoločnosti Hirjak servis s.r.o. na jej miesto vyhovel. Na rozdiel od súdu prvého stupňa bol toho názoru, že s postúpením pohľadávky prechádzajú z postupcu na postupníka aj vedľajšie právne vzťahy, vrátane zabezpečenia pohľadávky, a to platí aj pre zabezpečovací prevod práva. Nie je preto daný dôvod na relativizovanie záverov o aktívnej legitímácii postupníka aj vo vzťahu k právam zo zabezpečenia. Zároveň nie je dôvodné brániť postúpeniu ani za stavu, že žalovaná 1/ podala protinávrh.

Proti tomuto uzneseniu krajského súdu podala dovolanie žalovaná 1/. Žiadala, aby dovolací súd napadnuté uznesenie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Dovolanie odôvodnila nesprávnym právnym posúdením veci odvolacím súdom poukazujúc na to, že pre zmenu účastníka na strane žalobkyne neboli splnené zákonné podmienky a pripustenie zmeny by poškodilo jej oprávnené záujmy. Uviedla, že zmluva o postúpení pohľadávky sa netýka predmetu konania, ktorým je určenie neplatnosti záložnej zmluvy uzavretej medzi ňou a žalovanou 2/ a určenie neplatnosti kúpnej zmluvy uzavretej medzi ňou a žalovanou 3/.

Žalobkyňa vo vyjadrení k dovolaniu navrhla tento mimoriadny opravný prostriedok ako neprípustný odmietnuť.

Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie bolo podané včas účastníčkou konania a že je prípustné (§ 239 ods. 1 písm. a/ O.s.p.), preskúmal napadnuté uznesenie odvolacieho súdu a dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

Podľa § 92 ods. 2 O.s.p. ak po začatí konania nastala právna skutočnosť, s ktorou právne predpisy spájajú prevod alebo prechod práv alebo povinností, o ktorých sa koná, môže navrhovateľ alebo ten, na koho boli tieto práva a povinnosti prevedené, alebo na koho prešli,

navrhnúť, aby do konania na miesto doterajšieho účastníka vstúpil ten, na koho boli tieto práva alebo povinnosti prevedené alebo na koho prešli.

Podľa § 92 ods. 3 O.s.p. súd vyhovie návrhu, ak sa preukáže, že po začatí konania nastala právna skutočnosť uvedená v odseku 2, a ak s tým súhlasí ten, kto má vstúpiť na miesto navrhovateľa; súhlas odporcu alebo toho, kto má vstúpiť na jeho miesto, sa nevyžaduje. Právne účinky spojené s podaním návrhu na začatie konania zostávajú zachované.

Účelom procesného inštitútu obsiahnutého v citovaných ustanoveniach § 92 ods. 2 a 3 O.s.p., je riešiť dôsledky singulárnej sukcesie, ak táto nastala po začatí konania. Zmyslom tejto právnej úpravy je umožniť žalobcovi, aby pomocou zmeny účastníka konania odstránil nedostatok aktívnej alebo pasívnej vecnej legitímácie, ktorý nastal v priebehu konania a ktorý by inak neodvratne viedol k zamietnutiu žaloby, pričom sa ukazuje, že je hospodárne, aby vec bola prejednaná a rozhodnutá v rámci už začatého konania voči inej alebo proti inej osobe.

Pre vyhovenie návrhu na zmenu účastníka konania (účastníctva) musia byť splnené nasledovné podmienky:

- 1/ zmenu navrhne oprávnený subjekt (žalobca alebo ten, na koho boli práva alebo povinnosti prevedené alebo na koho prešli),
- 2/ so zmenou súhlasí ten, kto má vstúpiť na miesto žalobcu (ak sa má nástupníctvo týkať žalovaného, táto podmienka sa nevyžaduje),
- 3/ preukáže sa, že po začatí konania nastala právna skutočnosť, s ktorou právne predpisy spájajú prevod alebo prechod práv alebo povinností, o ktoré v konaní ide, teda o ktorých sa ako o predmete konania vedie spor.

Ohľadne žalobcom tvrdenej skutočnosti súd skúma, či vôbec ide o právnu skutočnosť, či ide o takú právnu skutočnosť, s ktorou právne predpisy spájajú prevod alebo prechod práva alebo povinnosti, či táto skutočnosť naozaj nastala (napr. či zmluva o postúpení pohľadávky bola skutočne uzavretá) a či je v konkrétnom prípade spôsobilá mať za následok prevod alebo prechod práva alebo povinnosti, o ktoré v konaní ide. Otázkou, či tvrdené právo (povinnosť), ktoré malo byť prevedené alebo ktoré malo prejsť na iného, tu skutočne je, alebo či na iného skutočne prešlo alebo bolo prevedené, sa nezaoberá, pretože sa týka už posúdenia veci samej, ku ktorému sa súd vyjadruje až v rozhodnutí vo veci samej.

Pokiaľ jednou s podmienok vyhovenia návrhu na zmenu účasti je preukázanie právnej skutočnosti, s ktorou právne predpisy spájajú prevod alebo prechod práv alebo povinností, o ktorých sa vedie spor, potom nevyhnutným predpokladom pre posúdenie jej splnenia je, aby bolo bez pochybností zrejmé, čo je predmetom sporu.

V preskúmvanej veci je z obsahu spisu zrejmé, že žalobkyňa sa podanou žalobou domáhala určenia svojho vlastníckeho práva k bližšie špecifikovaným nehnuteľnostiam zapísaným v katastri nehnuteľností pre kat. úz. S. na liste vlastníctva č. X. a č. X. (ďalej len „nehnuteľnosti“) a určenia neexistencie záložného práva k nehnuteľnostiam zriadeného zmluvou uzavretou dňa 27. decembra 2004 medzi žalovanou 1/ a žalovanou 2/.

Písomným podaním zo dňa 28. apríla 2008 (č.l. 75 až 78) žalovaná 1/ uplatnila v konaní vzájomný návrh (protinávrh), ktorým sa domáhala určenia neplatnosti zmluvy o zabezpečovacom prevode vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam uzavretej dňa 12. marca 2002 medzi ňou ako dlžníkom a žalobkyňou ako veriteľom.

Písomným podaním zo dňa 11. marca 2009 (č.l. 152 až 154) žalobkyňa navrhla zmenu petitu žaloby tak, aby predmetom konania okrem určenia jej vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam bolo aj určenie neplatnosti dohody o zrušení zmluvy o zabezpečovacom prevode vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam uzavretej dňa 19. januára 2005 medzi ňou a žalovanou 1/, ďalej určenie neplatnosti zmluvy o zriadení záložného práva k nehnuteľnostiam uzavretej dňa 27. decembra 2004 medzi žalovanou 1/ a žalovanou 2/, a tiež určenie neplatnosti kúpnej zmluvy o predaji časti nehnuteľností uzavretej dňa 3. januára 2006 medzi žalovanou 1/ ako predávajúcou a žalovanou 3/ ako kupujúcou. O tomto návrhu na zmenu žaloby súd prvého stupňa nerozhodol nesprávne ho považujúc len za „upresnenie“ žaloby.

V priebehu ďalšieho konania súd prvého stupňa právoplatne rozhodol o určení neplatnosti dohody o zrušení zmluvy o zabezpečovacom prevode práva (hoci pri chýbajúcom rozhodnutí o pripustení zmeny žaloby sa tento určovací nárok nestal predmetom konania) a neskôr v dôsledku čiastočného späťvzatia žaloby právoplatne rozhodol o zastavení konania v časti o určení vlastníckeho práva žalobkyne k nehnuteľnostiam.

Bez rozhodnutia o zmene žaloby, v smere jej čiastočného späťvzatia v časti uplatneného nároku o určenie neexistencie záložného práva a v smere jej rozšírenia o nárok na určenie neplatnosti záložnej zmluvy a na určenie neplatnosti kúpnej zmluvy, je základné konanie postihnuté absenciou predmetu konania v časti nárokov žalobkyne uplatnených návrhom na zmenu žaloby. Predmet konania je daný len v časti protinávrhu žalovanej 1/, ktorým je určenie neplatnosti zmluvy o zabezpečovacom prevode vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam. Za tejto procesnej situácie, ktorá neumožňovala posúdiť, či žalobkyňou tvrdený prevod práv a povinností, ku ktorému malo dôjsť zmluvou o postúpení pohľadávky, sa týka predmetu sporu, nebolo možné vyhovieť návrhu na zmenu účastníctva na jej strane. Už len z tohto dôvodu, t.j. z dôvodu tzv. inej vady konania majúcej za následok nesprávne rozhodnutie o návrhu na zmenu účastníctva, bolo potrebné dovolaním napadnuté uznesenie odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

Podľa názoru dovolacieho súdu by však návrhu na zmenu účastníctva na strane žalobkyne vstupom iného subjektu na jej miesto nebolo možné vyhovieť, aj keby bolo rozhodnuté o pripustení zmeny žaloby podľa návrhu žalobkyne. Za situácie, keď predmetom konania je aj vzájomný návrh žalovanej 1/, by vyhovenie návrhu žalobkyne na vstup iného subjektu do konania na jej miesto odporovalo základným zásadám sporového konania. V zmysle týchto zásad je v občianskom sporovom konaní žalovaným ten, koho za žalovaného označí žalobca, pričom žalovaný sa proti vôli žalobcu svojmu procesnému postaveniu nemôže vyhnúť. Nemôže preto navrhnúť, aby na jeho miesto vstúpil iný žalovaný, resp. takýto jeho prípadný návrh nie je právne relevantný. Z toho možno vyvodíť, že žalobca, majúci v konaní v dôsledku vzájomného návrhu zároveň procesné postavenie žalovaného (§ 97 ods. 3 O.s.p.), nie je oprávneným subjektom na podanie návrhu na zmenu svojho účastníctva podľa § 92 ods. 2 O.s.p. V predmetnej veci to potom znamená, že žalobkyňa, ktorá má v časti konania o vzájomnom návrhu procesné postavenie žalovanej, nie je oprávnená navrhnúť zmenu svojho účastníctva v konaní tak, aby na jej miesto vstúpil iný subjekt. Nič jej však nebráni navrhnúť vstup tohto subjektu do konania v zmysle § 92 ods. 1 O.s.p.

Dovolací súd považuje ďalej za potrebné poznamenať, že aj keď v zmysle § 524 ods. 2 Obč. zákonníka s postúpenou pohľadávkou prechádzajú aj všetky práva s ňou spojené, teda aj práva týkajúce sa zabezpečenia splnenia postúpenej pohľadávky, neznamená táto skutočnosť v prípade zabezpečenia pohľadávky zabezpečovacím prevodom vlastníckeho práva bez ďalšieho (bez splnenia podmienok vyplývajúcich z § 133 ods. 2 Obč. zákonníka) aj

zmenu vlastníckeho práva postupcu ako pôvodného veriteľa (ak toto právo skutočne nadobudol). Okrem toho, ak by sa predmetom konania v prejednávanej veci, po pripustení zmeny žaloby, stal nárok žalobkyne na určenie neplatnosti záložnej zmluvy a na určenie neplatnosti kúpnej zmluvy, nemožno s postúpením peňažnej pohľadávky zo zmluvy o úvere uzavretej medzi žalobkyňou a žalovanou 1/ spájať stratu jej aktívnej legitimácie v konaní o uvedených určovacích nárokoch (ako dôvod na zmenu jej účastníctva). Aktívna legitimácia žalobkyne totiž súvisí s existenciou jej naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení. Tento naliehavý právny záujem môže byť daný napriek postúpeniu pohľadávky, zvlášť ak by žalobkyňa bola vlastníčkou nehnuteľností nadobudnutých zabezpečovacím prevodom práva.

So zreteľom na uvedené dovolací súd uznesenie odvolacieho súdu podľa § 243b ods. 1 O.s.p. zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 30. januára 2013

JUDr. Rudolf Čirč, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Dagmar Falbová

A- „Žalobca majúci v konaní v dôsledku vzájomného návrhu zároveň procesné postavenie žalovaného nie je oprávneným subjektom na podanie návrhu na zmenu svojho účastníctva podľa § 92 ods. 2 O.s.p.“